

gebied concentreren in deze verblijven (vaak worden hierbij landsgrenzen overschreden), vragen de deelnemers aan dit symposium de regeringen der Europese landen om alle vleermuisverblijven direct een beschermde status te verlenen".

Literatuur

- BELS, L., 1952. Fifteen years of bat banding in the Netherlands.
 Publ. Natuurh. Gen. Limburg, 5; p. 1-99.
 BEZEM, J.J., J.W. SLUITER & P.F. VAN HEERDT, 1964. Some characteristics of the hibernating lo-

- cations of various species of bats in South Limburg, I and II. - Proc. Kon. Ned. Akad. Wet. (C), 67, p. 325-350.
 DAAN, S., & H.J. WICHERS, 1968. Habitat selection of bats hibernating in a limestone cave. - Z. Säugetierk., E3, p. 262-287.
 DAAN, S., 1973. Activity during natural hibernation in three species of vespertilionid bats. - Neth. J. Zool., 23, p. 1-71.
 FUCHS, P., & D.J. GUSSINKLO, 1977. The status of birds of prey in the Netherlands. - Proc. World Conf. Birds of Prey, Vienna 1975 (I.C.B.P.), p. 139-143.
 GLAS, G.H. en S. BRAAKSMA, 1980. Aantalsontwikkelingen in zomerverblijfplaatsen van vleermuizen in kerken - Lutra, 22, p. 84-95.
 ROER, H., 1977. Zur Populationsentwicklung der Fledermäuse (Mammalia, Chiroptera) in der Bundesrepublik Deutschland unter besonderer

- Berücksichtigung der Situation im Rheinland. - Z. Säugetierk., 42, p. 265-278.
 SLUITER, J.W., P.F. van HEERDT & A.M. VOÛTE, 1971. Contribution to the population biology of the pond bat, *Myotis dasycneme* (Boie, 1825). - Decheniana Beihefte, 18, p. 1-44.
 VOÛTE, A.M., 1980. The Pond Bat (*Myotis dasycneme*, Boie, 1825, an endangered bat species in northwestern Europe. - Proc. fifth intern. bat res. conf., Texas Tech. Press, Lubbock, p. 185-192.
 VOÛTE, A.M., J.W. SLUITER, P.F. van HEERDT, R.M. RIDDER, F. van OMMEN en G.H. GLAS, 1980. De vleermuizenstand in enkele winterkwartieren in Midden-Nederland - Lutra, 22, p. 70-78.
 VOÛTE, A.M., 1981. The conflict between Bats and Woodpreservatives. Proc. 1st. Europ. Symp. On Bat Research - Myotis, 18-19, p. 41-44.
 WIJNGAARDEN, A. van, 1980. De vleermuizen-groeven van Zuid-Limburg - Lutra, 22, p. 7-18.

Voorlopige verspreiding van de Egel (*Erinaceus europaeus* L.)

Bart Knols

Proost Falcostraat 5, Meerssen

Sinds de oprichting van de Zoogdierenwerkgroep in 1980, bestaat er een waarnemingsarchief. Dit archief bestaat uit waarnemingskaarten, waarvan er tot nu toe zo'n 2500 zijn ingevuld. Om de deelnemers een tussenstand te geven van enkele soorten, zullen een aantal korte artikelen voor het Maandblad geschreven worden, waarvan dit het eerste is. Daarnaast hoop ik dat hierdoor ook anderen geactiveerd zullen worden tot het invullen en opsturen van waarnemingskaarten (ze zijn bij mij verkrijgbaar).

Omdat de Egel een nogal bekende verschijning is en bovendien uiterst gemakkelijk te determineren, leek me dit een aardige soort om mee te beginnen.

De door de Zoogdierenwerkgroep in 1980 en 1981 verzamelde gegevens (zie de figuren 1 en 2) laten zien, dat de gevonden verspreiding van de Egel sterk beïnvloed is door de plaats waar de waarnemers zich bevinden, namelijk in Zuid- en Midden-Limburg. Dat de soort niet in Noord-Limburg zou voorkomen is onwaarschijnlijk.

Of de soort in aantal toe- of afneemt kan nu nog niet gezegd worden, omdat daarvoor het aantal waarnemingen te gering is. Vast staat in ieder geval, dat

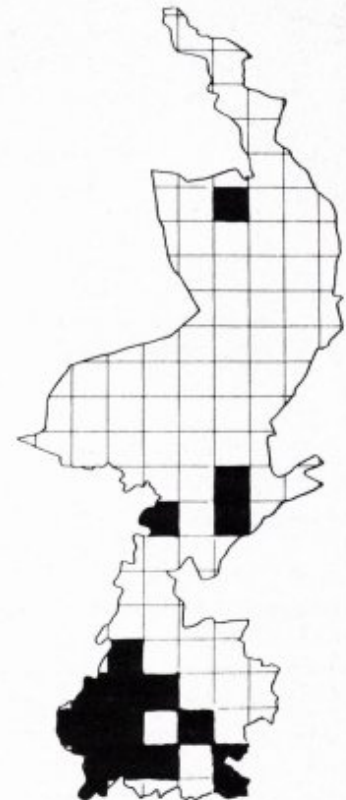
het gros van de waargenomen dieren zijn einde vond op een door het snelverkeer bereden weg. Van de tot nu toe binnengekomen waarnemingskaarten - in totaal 52, betrekking hebbende op 42 dieren - bleken er maar liefst 36 betrekking te hebben op verkeersslachtoffers.

Toch vinden we in het archief ook leuke waarnemingen, zoals bijvoor-

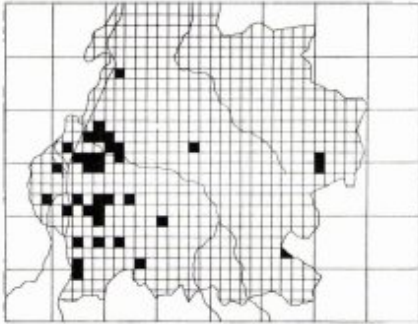
Tabel I. Overzicht van de uur- (eerste twee getallen), en km-hokken, waarin de Egel vanaf 1980 tot april 1982 in Limburg werd waargenomen.

Kilometerhokken

60-12-32
 60-14-44
 60-51-22
 52-24-41
 58-54-51
 61-18-25,34,35,42,53,54,55
 61-27-45
 61-28-11,14,15,43,45,52,54,55
 61-38-15,33,35,53
 61-48-13
 62-11-31,41,42,52
 62-12-44
 62-15-51
 62-21-41,43
 62-23-? (wel uurhok, geen km-hok vermeld)
 62-25-11
 62-31-32,54
 62-32-11
 62-34-43
 62-44-? (wel uurhok, geen km-hok vermeld)

Figuur 1. Voorlopige verspreiding van de Egel (*Erinaceus europaeus* L.) in Limburg vanaf 1980.

Figuur 2. Voorlopige verspreiding van de Egel (*Erinaceus europaeus* L.) in Zuid-Limburg vanaf 1980, in km-hokken.

beeld de twee albino's uit Ohé en Laak (VERGOOSSEN, 1982).

In tabel I wordt een overzicht gegeven van de uur- en km-hokken waarin de Egel tot nu toe is waargenomen. Het zal duidelijk zijn, dat deze lijst nog lang niet compleet is. Ik hoop dan ook, dat mij dit seizoen veel waarnemingen (liefst met vermelding van km-hokken) worden doorgegeven, zodat de Egel als eerste soort voorlopig gecompleteerd kan worden in het archief. Daarnaast zou ik het ook zeer prettig vinden als bij mij de telefoon (043-642652)

roodgloeiend zou staan van mensen die mee willen werken aan de inventarisatie van de zoogdieren in Limburg.

Literatuur

VERGOOSSEN, W.G., 1982. Albino Egels (*Erinaceus europaeus*) te Ohé en Laak. Natuurhist. Maandbl. 71 (2): 38.

Korte mededeling

Een nieuwe aanwinst voor het Museum

In jaargang 49 van het Natuurhistorisch Maandblad (1960) verscheen een artikel van de hand van C. Willemse, waarin deze bijzonderheden vermeldde over insektenkollekties van toen nog levende verzamelaars in Limburg. Een van deze verzamelaars was H. Sanders, over wie geschreven stond: "Prof. H. Sanders (Roermond Groot Seminarie) heeft een voor Limburg volledige collectie Hymenoptera aculeata, waaronder 20 soorten,

nieuw voor de Ned. fauna en gepubliceerd in het Maandblad." Prof. Sanders overleed in december 1981, zijn kollektie werd verworven door het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. Zij bestaat uit 96 dozen, waarvan 42 gevuld met Hymenoptera, 28 met Coleoptera, de overige met ongesorteerd materiaal van beide orden. Veel werd verzameld in de omgeving van Roermond, waar Sanders vanaf 1942 jaarlijks verzamelde met de heren Parren en Van Boven. Later werden er ook dagtochten naar Zuid-Limburg gemaakt. Vanaf 1968 was Prof. Sanders

pastoor te Oirsbeek. Veel latere vangsten stammen uit deze omgeving. Sanders publiceerde gegevens over zijn kollektie in de Maandbladen van 1948, 1949, 1950, 1951, 1953, 1966 en 1967. Veel van wat hij toen verzamelde zal thans niet meer te vinden zijn. Daarom, en omdat het grootste deel uit Limburg stamt, is het goed dat deze verzameling thans in Maastricht bewaard wordt.

F.N. Dingemans-Bakels.

Boekbesprekingen

Paddestoelen op hout; Bewoners van levende en dode bomen in bos en park.

Manfred Enderle en Hans E. Laux. Vert. en bew. K.J.A. Wijnands-Stäb. Zutphen, Thieme & Cie, 1981. 128 blz., afbn., reg., lit.opg. Prijs: f 22,50.

Het betreffende boekje is een echt zakboekje, d.w.z. het formaat, de dikte en de uitvoering met geplastificeerde omslag maken het heel geschikt om in de zak het veld mee in te nemen. De druk is heel goed verzorgd en de 113 afbeeldingen zijn voortreffelijk, zowel de samenstelling der opnamen als de kleurweergave. De Koningsmantel (blz. 38) is gemaakt van een wat lichter, en de Porseleinzwam (blz. 32) van een wat donkerder exemplaar dan we gewoonlijk aantreffen. Beiden zijn echter goed herkenbaar.

Dat er van de behandelde soorten ongeveer 10% niet in ons land voorkomt, is een onvermijdelijk

gevolg van het feit dat het boekje oorspronkelijk voor een ander land geschreven is. De soortkeus is zo dat we nogal wat soorten aantreffen die in andere boeken weinig of niet zijn te vinden. De medewerking van Dr. F.T. Tjallingii aan de Nederlandse vertaling is een garantie voor een goede naamgeving en opgave van het voorkomen in ons land. Dat de opgaven over eetbaarheid uit de tekst zijn weggelaten vind ik juist, temeer daar daardoor wat meer details over aanpassingen en de biologie van de soorten konden worden opgenomen (bijv. bij de slijmzwammen en de Zwarte knoopzwam).

Voor beginners is het nuttig dat er een lijst met verklaringen van de gebruikte vaktermen is opgenomen. De literatuurlijst vergemakkelijkt een eventuele verdere studie. Het reigster van de afgebeelde soorten, met de Nederlandse en wetenschappelijke namen maakt snel opzoeken mogelijk.

Direkt na het voorwoord is een half dozijn bladzij-

den waar wordt gesproken over de oecologische betekenis van houtzwammen, houtrot, parasitaire en saprofytische zwammen, de successie van de zwammen in het hout en de keuze van de waardplant. In deze zeer beknopt behandelde onderwerpen kan de beginner enige samenhang zien en inzicht verkrijgen in de wereld van de paddestoelen. De gevorderde paddestoelenkenner voelt na het lezen de wens opkomen naar een boekje dat geheel aan deze onderwerpen gewijd zal zijn.

Dit makkelijk op een wandeling mee te nemen boekje kan ik beginners sterk aanbevelen. Voor de gevorderden is het de moeite waard door de afbeeldingen van soorten die in andere boeken veelal ontbreken en voor hen is het door de kwaliteit van de afbeeldingen goed te gebruiken om na een determinatie de afbeelding te vergelijken.

C. van Geel.